

Κείμενο 1

Η δεοντολογία υπάρχει, την έχω συναντήσει...

Το κείμενο είναι (διασκευασμένο) απόσπασμα από άρθρο του Ριχάρδου Σωμερίτη, που αναρτήθηκε στην ηλεκτρονική έκδοση της εφημερίδας «Το Βήμα» στις 24.11.2008. Ανακτήθηκε στις 10.12.2021.

Υπάρχουν πολλές απόψεις για τη δημοσιογραφία. Οι μεν την αποκαλούν «λειτουργήμα», εφόσον χωρίς ενημερωμένους πολίτες δεν υπάρχει σωστή δημοκρατία. Άλλοι ακούν τη λέξη και γελάνε. Πάντως, ο όρος περιλαμβάνει μιαν υπερβολή: ο Τύπος είναι και επιχείρηση και ο δημοσιογράφος είναι και εργαζόμενος, όπως όλοι οι άλλοι. Ορισμένοι δημοσιογράφοι, εκδότες ή ιδιοκτήτες ηλεκτρονικών ΜΜΕ, ότι κι αν λένε επισήμως, ενδιαφέρονται για τη δημοσιογραφία όπως θα ενδιαφέρονταν για την παραγωγή παπουτσιών. Το ζητούμενο είναι γι' αυτούς μόνον το άμεσο κέρδος που αποδίδει μια καλή επιχείρηση ή το έμμεσο που απορρέει από την επιρροή που ορισμένοι παράγοντες αποκτούν. Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ιδιαίτερα ειδικτού¹ ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλητικότητας, ήταν ότι κέρδιζε (προ δεκαετίας) 1 δισ. τον χρόνο. Βεβαίως, δεν έχουν χαθεί το πάθος, το μεράκι, η θέληση συμμετοχής στα κοινά. Υπάρχουν. Το γνωρίζω. Τα συναντώ. [...]

Υπάρχουν, ωστόσο, ορισμένοι κανόνες, οι οποίοι επιζούν και ενίοτε, σε δύσκολες στιγμές, επικρατούν. Μερικές φορές και με τη σύμπραξη της ποινικής δικαιοσύνης. Ποιοι είναι αυτοί οι απλοί κανόνες; Η διασταύρωση των ειδήσεων. Η συνείδηση της ευθύνης απέναντι στο κοινό και την κοινωνία. Η περίσκεψη. Η μη δημοσίευση ακόμη και διασταυρωμένων πληροφοριών για πρόσωπα χωρίς και τη δική τους άποψη. Η αποφυγή κάθε υπερβολής. Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα. Η αντίληψη ότι ο δημοσιογράφος δεν πρέπει να συγχέει τον ρόλο του με εκείνον του αστυνομικού και του δικαστή. Η δημόσια αναγνώριση του λάθους και η αποκατάσταση κάθε αδικημένου. Η άρνηση δημοσίευσης δοτών πληροφοριών, καθώς και η άρνηση υπακοής σε εξωδημοσιογραφικά κέντρα και προσταγές. Το ασυμβίβαστο του δημοσιογραφικού επαγγέλματος με τα επαγγέλματα του διαφημιστή, του δημοσιοσχεσίτη και του υπαλλήλου Γραφείων Τύπου. Πολλά από αυτά περιλαμβάνονται και στα δικά μας κείμενα δεοντολογίας. Προβλέπονται και κυρώσεις. Όμως, οι παρεκτροπές είναι πολλές,

1 Απεχθούς, αποτρόπαιου, απαίσιου, σιχαμερού

καθημερινές, προκλητικές και επικίνδυνες. Παλαιότερα, μπορεί οι εφημερίδες να ήταν πιο «κομματικές», όμως οι δημοσιογράφοι, χωρίς τα σημερινά «λούσα» των ολίγων, είχαν μεγαλύτερη αξιοπρέπεια. Μεσολάβησε όμως με τη χιονοστιβάδα των ηλεκτρονικών μέσων μια γενικευμένη απορρύθμιση.

Κείμενο 2

Τέρμα (απόσπασμα)

Το απόσπασμα προέρχεται από το τελευταίο, ημιτελές, έργο του Κοσμά Πολίτη (1888-1974) «Τέρμα», που εκδόθηκε μετά τον θάνατό του από τον Γ. Ν. Πεντζίκη το 1975 (εκδ. Πελεκάνος, 2012).

[...] Αυτός ο θείος, ο μπαρμπα-Κωστής, τώρα και δεκαπέντε τόσα χρόνια –δυό χρόνια πάνω-κάτω αφού βάφτισε τη Σόφη στην πρωτεύουσα και ξαναγύρισε στη δουλειά του— από άνθρωπος με υπόληψη στη μπόρσα —το εμπορικό χρηματιστήριο— που έκλεινε κοντράτα² για ζάχαρη και για καφέδες, όχι δική του σπέκουλα³, για λογαριασμό άλλων, σίγουρη δουλειά και τα ποσοστά του ποσοστά, ρεμπέλεψε⁴ ξαφνικά, παράτησε τη δουλειά του κι έκανε παρέα με κάτι μπόσικα κορμιά της πιάτσας και του λιμανιού, κι έτρωγε από τα μετρητά που είχε οικονομήσει. Μαζί με την υπόληψή του είχε χάσει και το παρουσιαστικό του —δεν ήταν ποτέ πολύ ψηλός, μα τώρα λες κι έγινε κοντόχοντρος αυτός ο λεβεντάνθρωπος, δίχως κοιλιά ωστόσο, αλλά με στομάχι φουσκωτό, ξεπεταγμένο, με το ασπράδι των ματιών του κόκκινο, γεμάτο μαβιές φλεβίτσες, με σακούλες κάτω από τα μάτια. Κάποιος είπε: γυναικοδουλειά στη μέση.

Ωστόσο, αυτός ο αποδιοπομπαίος τράγος⁵ ήταν η αδυναμία της αδελφής του, της κυρίας Ελένης. Σα να τον καμάρωνε κιόλας από μέσα της για τη ρέμπελη ζωή του, δίχως να τ' ομολογεί στον ίδιο τον εαυτό της. Μπορεί να 'τανε κι από αντίδραση, τόσο μεγάλη ήταν η αντίθεση με τον άντρα της, τον τυποδεμένο⁶. Λες και οι ράτσες τους ήταν διαφορετικές. Κάποιες φορές, τα δειλινά, όπως καθότανε στην πολυθρόνα της πλάι στο παράθυρο — συχνά μ' ένα βιβλίο παρατημένο πάνω στα γόνατά της, ένα πρόσωπο ρομαντικό και ονειροπαρμένο— κι αγνάντευε τη μουσμουλιά ρεμβάζοντας, δίχως μια περίσπαση στοχασμού, όσο γύριζε ο ουρανός στο παγωνί και είχε αποκοιμηθεί το καναρίνι, ξαφνικά

2 συμβόλαια

3 προσπάθεια για εκμετάλλευση, κερδοσκοπία

4 τεμπέλιασε

5 αυτός στον οποίο ρίχνουμε την ευθύνη, εξιλαστήριο θύμα

6 καθώς πρέπει, τύπος και υπογραμμός

χαμογελούσε καθώς ο νους της πήγαινε στο ρέμπελο αδελφό, που ωστόσο είχε αρχίσει πια κάπως να συμμαζεύεται.[...]

ΘΕΜΑΤΑ

ΘΕΜΑ 1 (μονάδες 35)

1^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Να εκθέσεις συνοπτικά σε 50-60 λέξεις τους κανόνες που πρέπει να διέπουν τη δημοσιογραφία, σύμφωνα με το Κείμενο 1.

Μονάδες 10

2^ο υποερώτημα (μονάδες 10)

Στην πρώτη παράγραφο του Κειμένου 1 ο συγγραφέας οργανώνει τα νοήματα με τη μέθοδο της διαίρεσης. Ποια είναι τα μέλη της διαίρεσης (μονάδες 8) και σε ποια σχέση βρίσκονται μεταξύ τους (μονάδες 2);

Μονάδες 10

3^ο υποερώτημα (μονάδες 15)

Το αποστομωτικό επιχείρημα ενός ... ραδιοτηλεοπτικού «αστέρα», πρωταγωνιστή αθλοιστήτων (1^η παράγραφος)

Η πεποίθηση ότι η συκοφαντία είναι θανάσιμο δημοσιογραφικό αμάρτημα (3^η παράγραφος)

Να εντοπίσεις στα παραπάνω χωρία του Κειμένου 1 αν επικρατεί η κυριολεκτική ή μεταφορική λειτουργία της γλώσσας (μονάδες 5) και να τη μετασχηματίσεις στην αντίθετή της κάνοντας τις απαραίτητες αλλαγές (μονάδες 10).

Μονάδες 15

ΘΕΜΑ 4 (μονάδες 15)

Να ερμηνεύσεις με αναφορές στο Κείμενο 2 τη στάση της κυρίας Ελένης απέναντι στον μπάρμπα Κωστή (μονάδες 10) και να εκφράσεις την προσωπική σου τοποθέτηση στη συμπεριφορά του δεύτερου, όπως αυτή αποτυπώνεται στην αφήγηση (μονάδες 5). Η απάντησή σου να εκτείνεται σε 100-150 λέξεις.

Μονάδες 15